



РОЗДІЛ І

Ті, що по-справжньому присвятили себе філософії, розмірковують, власне, про одне — про відхід із життя і смерть; інші ж люди цього, як правило, не помічають. Отож, якщо це все-таки правда, то було б, ясна річ, безглуздо протягом усього життя прагнути до однієї мети, а коли вона наблизиться, нарікати на те, чого людина віддавна бажала й шукала з усіх сил.

ПЛАТОН «ФЕДОН»¹

Кембридж, Мікмас², жовтень. У перший день занять, вітряний і безсонячний, замість того, щоб читати лекцію студентам (про те, як небезпечно використовувати закляття картезіанського відокремлення, аби не відриватися від навчання задля походів у туалет), Аліса Ло збиралася рятувати душу свого наукового керівника з Восьми Судів Пекла.

Життя професора Джейкоба Ґраймса обірвала жахлива, трагічна випадковість, що в певному розумінні сталася з вини Аліси, тож

¹ Переклад Йосипа Кобіва за виданням: Платон. Діалоги. К.: Основи, 1999. (Тут і далі прим. перекл.)

² Навчальний рік у Кембриджі поділяється на три семестри: Мікмас (осінній), Гіларі (зимовий) і Трінті (весняний).

із міркувань як морального обов'язку, так і цілком практичного інтересу (адже без професора Граймса в неї не було голови вченої ради, а без голови вченої ради вона не могла захистити дисертацію, здобути диплом, а отже, й влаштуватися на роботу з перспективою отримати посаду на факультеті аналітичної магії¹) Аліса вважала за потрібне благати про повернення його до життя в самого князя Ями Милостивого, володаря Підземного Світу.

А це було неабияке починання. За минулий місяць Аліса самотужки опанувала тартарологію, яка, до слова, не була серед її фахових дисциплін. Як і для будь-кого нині, адже тартарологи рідко доживали до етапу публікації результатів своїх досліджень. Після відходу професора Граймса весь свій час Аліса присвячувала вивченню всіх доступних монографій, статей та уривків з листування, бодай якось дотичних до мандрів у Пекло і назад. Щонайменше десятком дослідникам вдалося здійснити цю мандрівку, відіти і згодом про неї розповісти, однак за минуле століття такого майже не траплялося. Всі джерела були по-своєму ненадійні, ще й складніші для перекладу. Оповідь Данте так рясніла ущипливими випадками, що за ними геть губилася суть. Томас Еліот дав найсвіжіші й найдетальніші описи місцевості, однак його «Безплідна земля» настільки відсилала сама до себе, що її статус мандрівної хроніки викликав серйозні сумніви. Від нотаток Орфея, написаних давньогрецькою, віділіло небагато, як і від самого автора. Ну а Еней — це взагалі відверта римська пропаганда. Можливо, існували ще свідчення маловідомими мовами, й Аліса залюбки присвятила б десятиліття архівним пошукам, але термін фінансування невблаганно спливав. Наприкінці семестру на неї чекала підсумкова атестація, а без живого-здорового керівника Аліса могла сподіватися в найкращому разі на таке продовження фінансової підтримки, якого б вистачило лише перевестися в інший університет і знайти нового наставника.

Вона ж хотіла не перевестись, а отримати кембриджський диплом. І керівником мати не абикого, а саме професора Джейкоба

¹ *Magick* — архаїчна форма слова *magic*, яку відновив і популяризував окультист Алістер Кроулі на початку ХХ ст., щоб відрізнити окультистичну практику від сценічних фокусів і модного спиритуалізму. Подаємо цей термін як *магія* — за прикладом Євгена Ліра, який уперше вжив це розрізнення в перекладі роману Кроулі «Місячна дитина», що вийшов друком 2022 року у «Видавництві Жупанського». У післямові до видання перекладач детально обгрунтовує своє рішення.

Граймса, декана факультету, нобелівського лауреата та двічі обраного президента Королівської академії магії. Вона хотіла золотий рекомендаційний лист, який би відчиняв перед нею всі двері. Аліса бажала бути найкращою в усьому. І тому мусила спуститися в Пекло, і вирушати треба було сьогодні.

Вона ретельно перевірила написи крейдою раз, удруге. Коло Аліса завжди замикала наприкінці, лише пересвідчившись, що проказування, а отже, й активація пентаграми її не вб'є. Обачність ніколи не зайва. Магія вимагала точності. Аліса вдивлялася в акуратні білі лінії, аж доки перед очима все попливало. Краще вже не буде, вирішила вона. Людський розум схильний помилятися, але вона тяжіла до помилок менше, ніж більшість людей, і зараз могла довіряти лише власному розуму.

Вона взяла крейду. Один плавний порух — і пентаграму завершено.

Аліса глибоко вдихнула й ступила всередину.

Авжеж, усе має свою ціну. Мандрівка в Пекло ще нікому не миналася безслідно. Але Аліса від початку була готова платити, бо в загальній картині світу це така дрібничка. Вона лише сподівалася, що не болітиме.

— Що ти робиш?

Аліса впізнала голос. Іще до того, як озирнулася, вона знала, кого побачить біля дверей.

Це Пітер Мердок: пальто розстібнуте, сорочка незаправлена, папери з сумки стирчать так, що їх от-от підхопить вітер. Алісу завжди дратувало, що Пітер, який вічно мав такий вигляд, ніби тільки-но виповз із ліжка, примудрився стати улюбленцем факультету. Хоча й не дивно: академічне середовище поважає дисципліну, винагороджує зусилля, але обожнює геніїв, яким не треба так старатися. Пітер Мердок, у якого волосся наче пташине гніздо, а руки й ноги тонкі, мов в опудала, що балансує на розгойданому велосипеді, мав вигляд того, хто в житті ні до чого не докладався. Він просто народився генієм, і самі боги влили в його голову всі знання світу, не змарнувавши ні краплі.

Аліса терпіти його не могла.

— Дай мені спокій, — сказала вона.

Пітер поперся просто в її коло, що було дуже нечемно: ніколи не ступай у пентаграму іншого мага без дозволу.

— Я знаю, що ти задумала.

— Ні, не знаєш.

— Базова пентаграма перенесення Цу з модифікаціями Се-тїї, — відказав він, приголомшивши Алісу, адже кинув на підлогу лише побіжний погляд, ще й з іншого кінця кімнати. — Додавання Рамануджана з урахуванням ефекту Казимира, щоб створити психічний зв'язок із ціллю. Вісім штрихів на позначення Восьми Судів, — його обличчя розплилося в посмішці. — Алісо Ло, неслухняна ти дівчинка. Ти ж намагаєшся потрапити в Пекло.

— Ну, коли ти такий розумний, — огризнулася Аліса, — то сам бачиш, що місця тут стане тільки на одного.

Пітер присів, насунув окуляри на перенісся й своїм шматочком крейди швидко додав кілька змін до пентаграми. Це також було дуже нечемно: ніколи без дозволу не втручайся в роботу іншого вченого. Але Пітера Мердока правила етикету не стосувалися. Пітер простував життям з такою неуважністю, яку, знов-таки, пробачають тільки геніям. Аліса на власні очі бачила, як він облив шоколадним сиропом мантию самого ректора під час святкової вечері у великій залі — і з цього лише посміялися й поплескали його по плечу. Коли Пітер помилявся, це вважали милим. А от Аліса якось просиділа цілий вечір у вбиральні, силкуючись заспокоїти дихання, бо ненароком скинула на підлогу кошик з хлібом.

— Було на одного, стало на двох, — Пітер поворушив пальцями. — Абракадабра. Тепер місця вистачить.

Аліса перевірила його написи і з прикрістю збагнула, що все зроблено бездоганно. Вона хотіла б, щоб він десь помилився і врешті позбувся б рук чи ніг. А ще більше хотіла б, щоб він не заявляв:

— Я йду з тобою.

— Ні, не йдеш.

3-поміж усіх на факультеті аналітичної магії Кембриджського університету Пітер Мердок був останнім, з ким Аліса хотіла б побувати в підземному світі. Бездоганий, геніальний, нестерпний Пітер, який мав найвищі нагороди на кожному етапі навчання: найкраща курсова першого року, найкраща курсова другого року, медалі декана з логіки та математики (що, правду кажучи, були найслабшими суміжними дисциплінами Аліси, але до Кембриджу вона ніколи не програвала). Пітер належав до породи науковців: маг, народжений у сім'ї математика й біологині, — тож неписані

правила академічного середовища ввібрав ще з пелюшок. Пітер уже мав усе найкраще в цьому світі. Він отримав би роботу й без листа від професора Граймса.

Та найбільше дратували його безжурність і безвідмовність. Він завжди походжав з усмішкою, завжди пропонував допомогу колегам, які зайшли в глухий кут у дослідженнях, на семінарах завжди цікавився, як в інших минули вихідні, чудово знаючи: ті в розпачі билися над доведеннями, які він міг розв'язати й уві сні. Пітер ніколи не вихвалявся й не поводився зверхньо, а був простодушню крацим, і це дошкуляло ще дужче.

Ні, цю проблему Аліса хотіла залагодити сама. Бракувало ще, щоб Пітер Мердок весь час стояв над головою, прискіпуючись до її пентаграм, бо просто намагався бути корисним. А якщо їй вдасться повернутися з душею професора Граймса, то ділити славу з Пітером Алісі не хотілося й поготів.

— У Пеклі самотньо, — сказав Пітер. — Тобі не завадить товариство.

— Наскільки мені відомо, в Пеклі є люди.

— Дуже смішно. Ходімо. Щонайменше тобі знадобиться допомога з речами.

Аліса склала в наплічник новесеньку Вічну флягу (зачакловану пляшку з водою, якої стане на декілька тижнів), хлібці лембас (тверді, мовби картонні поживні батончики, популярні серед аспірантів, бо їх можна з'їсти за кілька секунд, а ситості вистачає на кілька годин; у лембасі нічого чарівного, лише концентрований білок із купи арахісу й непристойна кількість цукру). Також вона взяла ліхтарики, йод, сірники, мотузку, бинти й термоковдру. Новеньку пачку крейди *Barkles* і акуратно підшиті в ламіновану теку копії всіх більш-менш надійних мап Пекла, які вдалося знайти в університетській бібліотеці (на жаль, усі вони зображали абсолютно різну топографію, тому Аліса вирішила, що після прибуття підніметься на якусь вершину й визначиться, за якою мапою йти). Вона мала кишеньковий ніжик та два гострі мисливські ножі. А ще прихопила томик Пруста на випадок, якщо раптом стане нудно вночі (чесно кажучи, вона ще не бралася за доробок цього письменника, але Кембридж зробив з неї людину, яка хоче мати за плечима прочитаного Пруста, й Аліса вирішила, що Пекло — непогане місце, щоб почати).

— У мене є все потрібне.
— Але з лабіринтами Судів тобі все одно знадобиться допомога, — мовив Пітер. — У Пеклі все дуже складно з погляду метафізики, ти ж знаєш. Анскомб вважає, що самі лиш постійні просторові зсуви...

Аліса скривилася:

— Тільки не кажи, що я недостатньо розумна, аби потрапити в Пекло.

— «Клірі» взяла?

— Та ясно.

Аліса нізачо не забула б «Шаблони Клірі». Вона нічого не забувала.

— Ти звірила всі дванадцять автентичних версій описів подорожі Орфея?

— Звісно ж, я опрацювала нотатки Орфея, це ж очевидний початок...

— Знаєш, як перетнути Лету?

— Прошу тебе, Мердоку.

— А як приборкати Цербера?

Аліса вагалася. Вона розуміла, що це може стати перешкодою: про небезпеку Цербера Данте згадував у листі до Бернардо Каначчо, але в інших матеріалах про це не йшлося, а єдиної книжки, що могла б містити підказку, — «Данте і буквальне Пекло» Вандіка — вже не було на полиці.

Насправді вже кілька місяців з бібліотеки зникали потрібні їй книжки, і часто саме вранці того дня, коли вона по них приходила. Всі переклади «Енеїди». Вся середньовічна література про Лазаря. Наче в книгосховищі завівся полтергейст, який вгадував кожен наступний крок її дослідження.

Аж раптом Алісу осяяло.

— Ти...

— Досліджував те саме, — сказав Пітер. — Ми надто заглибились у цю спеціальність, Алісо. Ніхто інший не зможе керувати нашими дисертаціями. Просто не знайдеться достатньо розумна особа. А він же стільки всього не встиг нас навчити. Ми повинні його повернути. І тут справді одна голова добре, а дві краще.

Аліса не стримала сміху. Весь цей час. Кожна порожня комірка на полиці, кожен відсутній фрагмент головоломки. То все через Пітера.

— Тоді скажи, як приборкати Цербера.

— Ну ти хитра, Ло, — Пітер легенько штурхнув її в плече. — Та годі тобі. Ти ж знаєш: разом ми завжди кращі.

А отут, подумала Аліса, він точно кривить душею.

Аліса була впевнена, що це неправда. Вже понад рік неправда, і то виключно з вибору Пітера. Вона добре пам'ятала ту мить. Як він може бути таким приязним, так буденно розкидатися словами, наче вони досі першокурсники, які хихочуть у лабораторії, наче й не минуло стільки часу?

Проте в цьому весь Пітер. Він такий з усіма. Сама сердечність і щирість, та спробуй наблизитися бодай на крок — і замість тверді під ногами з'явиться провалля.

Отже, Аліса мала два кепські варіанти. Брак знань або Пітер. Вона, звісно, могла б витребувати необхідні книжки (Пітер хоч і дратував, але матеріалів не привласнював) і розібратися самостійно. Але її фінансування невблаганно добігало кінця, а частини певного тіла вже розкладались у підвалі. Вона просто не мала на це часу.

— Гаразд, — сказала вона. — Сподіваюся, ти прихопив свою крейду.

— Дві нові пачки *Shropley's*, — радісно промовив він.

Так, вона була в курсі, що він віддає перевагу *Shropley's*. Свідчення кепської вдачі. Та принаймні їй не доведеться ділитися.

Аліса підтягла напачник до ніг, перевіряючи, щоб лямки не виходили за межі пентаграми.

— Тоді лишилося проказати заклинання. Готовий?

— Чекай, — сказав Пітер. — Ціна тобі відома?

Авжеж, Аліса знала ціну. Тому-то вчені так рідко й ходили в Пекло. Проблема не в тому, що туди важко потрапити, — для цього треба лише відкопати та опанувати необхідні формули. От тільки така мандрівка майже ніколи не варта своєї ціни.

— Половина того, що мені залишилося жити, — мовила вона. Вхід до Пекла означає прорив межі світів, а для цього потрібна така форма органічної енергії, якої звичайна крейда не містить. — Років тридцяти не стане. Знаю.

Насправді з вибором вона не вагалася. Що краще: захиститися, зробити блискуче відкриття й піти у вічність у спалаху слави? Чи доживати віку сивою й слинявою, поступово згасаючи в небутті,